

Serdar Korucu: Atamyamlar Konağı ve Mardin'de Acının Geçmişi

Posted on 27/06/2018

Mardin Bienali'nin dördüncüsü bu sene 4 Mayıs'ta başladı ve bir ay boyunca kapılarını açık tutacak. Eserlerin çoğuna ev sahipliği yapan yere bugün "Alman Karargahı" olarak hatırlanan Mardinli Ermeni aile Atamyamların konağı.

Mardin'deki bir konak, 2012 yılının Kasım ayında Türkiye'nin gündemine geldi. Nedeni, bu eski konağın önüne yapılmış ve silueti bozan 3 katlı beton binanın yıkılmasıydı.

Konağın son durumu önemliydi çünkü tarihi anlamı vardı. O günün haberlerinde konak, Mustafa Kemal Paşa'nın I. Dünya Savaşı'nda doğu cephesinde görevli olduğu dönemde karargah olarak kullanması nedeniyle değerliydi.

Tarihsel olarak bilgi doğruydu. 1917'de Almanlar tarafından karargah olarak kullanılan binaya daha sonra Mustafa Kemal Paşa da gelmişti. Ancak eksik olan bu binayı inşa edenlerin ve esas sahiplerinin Mardin'in önde gelen Ermeni ailelerinden Atamyamlar ailesi olduğuydu.

Haberlerde verilmeyen bir başka nokta da konakta bugün neden ailenin oturmadığı ya da daha doğrusu oturamadığıydı.

Atamyamlar ile ilgili bilgi Yves Ternon'un Belge Yayınları tarafından Türkçeye kazandırılan "Mardin 1915-Bir Yıkımın Patolojik Anatomisi" kitabında şöyle geçiyor:

Ermeni soykırımının ilk kafilesindeydi

İskender Atamyany, ölüm tarihi 11 Haziran 1915. Atamyany Ermeni Soykırımı sırasında ilk erkek kafilesinin içinde yer alıyordu. Kendisinin de içinde bulunduğu kabile, 10 Haziran 1915'te ilk olarak şehrin Müslüman mahallesinden geçiriliyor, bölgedeki kadınlar ve çocuklar onlara hakaretler ve lanetler yağdırıp taş atıyorlardı. Ermeni mahallesinde ise sessizlik hakimdi. Kadın ve çocuklar sessizce eşleri ve babalarına veda ediyordu. Kalın iplerle birbirine bağlanmış halde yürüyen, birçoğunun kolları zincirli olan bu kabile içinde yer alan bazılarının da boynunda demir halkalar vardı. Kabile günün sonunda Diyarbakır Kapı çıkışından şehirden ayrılırken Süryani Katolik manastırı Mor Efrem'de dualar okunuyordu.

Şehrin dışında, İskender Atamyany'nın da aralarında bulunduğu kafiledeki 4 kişi ile özel olarak görülyordu. Bu kişilerden fidye isteniyordu. Talepleri kabul edildikten sonra bir taş ocağında sürüklenecek ve bıçaklanarak öldürüleceklerdi.

Sadece İskender Atamyany değil, soykırımın kurbanı ailenin geri kalanı için de ölüm tarihleri 11 Haziran ile 17 Temmuz arasında olacaktı.

İskender Atamyany'nın konağını Türkiye'ye yeniden hatırlatan Mardin Bienali oldu. Döne Otyam'ın direktörlüğü ve Fırat Arapoğlu, Nazlı Gürek ve Derya Yücel'in küratörlüğünde gerçekleşen 4. Mardin Bienali'nde eserlerin önemli bir bölümü bu konakta sergiliyor.

Her ne kadar konağın adı bölgede anılan adıyla "Alman Karargahı" olarak geçse de, geçmişi, Atamyany ailesine ait olduğu sıklıkla vurgulanıyor.

Bienal içinde ziyaretçilerine konağın Alman kimliğini hatırlatan eserler de var. Bunlardan biri John Gerrard'ın "Western Flag" yani "Batı Bayrağı".

Bedenin yokluğu üzerine

Her ne kadar Gerrard bu eseri, atmosferde artan karbondioksit miktarının oluşturduğu tehdede dikkat çekmek amacıyla tasarlamış olsa da, siyah dumandan yarattığı o bayrak yaklaşık 100 yıl önce bir felakete ortak olan Almanya'yı ve bu topraklara bıraktığı karanlık mirası hatırlatıyor. Bölgedeki bir "Batı Bayrağı" olarak...

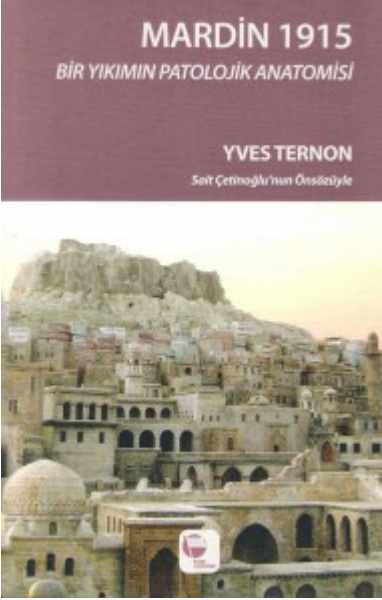
Karargah döneminden beri binanın ön cephesinde yıkık olan bir pencereyi dolduran çalışma ise Gizem Aksu'ya ait. "Barınak, Barikat, Tabiat" enstalasyonu bedenın yokluğu üzerine çalışıyor.

Yerleştirme, merceklerle her görüntüyü baş aşağı ederken, şiddetin varlığında yok olan bedenlerin yarattığı boşluğu hissettiriyor. Hissettirdiğı bu boşluk diğer işlerde gitgide yoğunlaşıyor.

O boşluğu dolduran, Remzi Sever, Barış Seyitvan, Uğur Orhan, Helin Anter ve Murat Kartal'ın içinde yer aldığı Merkezkaç tarafından yapılan "Esriklik Anları" eseri oluyor, akrepler ile birlikte... Yapıt, yaşam alanlarında istenmeyen, istilacı ve tehlikeli canlıların buldukları boşlukları dolduruşunu gösteriyor.

Çarmıha gerilmiş gibi duruyorlar

Gidenlerin yaşadıklarını ise Mürsel Argunağa'nın "İsimsiz" eseri yansıtıyor. Argunağa'nın yapıtı, geleneksel motifli bir halıyı mahrem-özel alan olarak betimliyor ve onun üstünde, çekirdek bir ailenin alçıdan yapılmış kolları ve bacaklarını gösteriyor.

Adeta çarmıha gerilmiş gibi duruyorlar. Üst üste... Eser, göç edenin, göç etmek zorunda kalanın bir türlü tamamlanamama halini anlatıyor. Bu konaktan, çevre konaklardan çıkan insanların, ailelerin asla tamamlanamaması gibi.

Mardin Bienali'nde doğrudan Ermeni toplumu ile ilgili de işler bulunuyor. Emre Zeytinoğlu'nun "Karnik Derbekyan'ın Sandığı" onlardan biri.

Sanatçının teneke bir levhaya yapılmış bir resmin altında gördüğü küçük bir imza ile başlayan araştırması onu Karnik Derbekyan'ın izini sürmeye itiyor.

Sonunda Derbekyan'ın firmasının kapandığını ve yerinde artık bir pidecinin bulunduğunu öğreniyor. Enstalasyon içinde tüm hikayeyi anlatansa bir başka isim sanatçı, Kirkor Sahakoğlu oluyor.

Atamyaların konağının acı geçmişini hatırlatansa binanın üst katında yakılan ve katlara usul usul yayılan, iç burkan bir türkü oluyor.

Bu, Mustafa Avcı'nın kalanların, kalabilenlerin hikayesini aktaran "Mama Nazlı Türküsü". Türküyü icra eden Abdulkadir Gökbalık, içeriği ise sadece yankılandığı binanın değil, tüm bölgenin geçmişinin bir özeti. Kardeşini kurtarmak için bir salcıyla evlenen bir Ermeni

kadınının, evlendikten sonraki ismiyle Nazlı'nın hikayesi:

“Duydum ki Nazlı olmuş
Anama babama ne diyeyim?
Duydum ki garip Nazo olmuş
Of of of ben olmuşum”

Kaynak: bianet.org